12488 ـ چه نوع بیماری افطار را برای روزه‌دار مباح می‌گرداند؟

سوال

چه نوع بیماری روزه نگرفتن در رمضان را برای شخص مباح می‌گرداند؟ آیا روزه نگرفتن به سبب هر بیماری‌ای ولو خفیف جایز است؟

پاسخ مفصل

الحمدلله.

اکثر علما از جمله ائمه‌ی اربعه بر این رای هستند که بیمار [به صرف بیماری] اجازه‌ی افطار در رمضان را ندارد مگر آنکه بیماری‌اش شدید باشد.

منظور از بیماری شدید یعنی:

۱ـ روزه باعث بدتر شدن بیماری شود.

۲ـ شفای بیمار به سبب روزه به تاخیر افتد.

۳ـ بیمار در اثر روزه دچار سختی شدید شود، اگر چه باعث بیشتر شدن بیماری یا تاخیر شفا نشود.

۴ـ علما حالت کسی که ممکن است در اثر روزه بیمار شود را نیز به همین حکم ملحق کرده‌اند.

ابن قُدامه ـ رحمه الله ـ در المغنی (۴/ ۴۰۳) می‌گوید:

«مرضی که روزه نگرفتن را مباح می‌کند بیماری شدیدی است که با روزه بدتر می‌شود یا بیم آن است که شفایش به تاخیر افتد. به احمد گفته شد: کی بیمار حق دارد افطار نماید؟ گفت: اگر نتوانست. گفتند: مانند تب؟ گفت: چه بیماری‌ای از تب سخت‌تر است؟!

صحیح آن است که آنکه می‌ترسد بر اثر روزه بیمار شود در اباحه‌ی افطار مانند بیماری است که می‌ترسد [بر اثر روزه] بیماری‌اش بدتر شود؛ زیرا بیمار برای آن روزه نگرفتن در حقش مباح است که بیم بدتر شدن یا طولانی شدن بیماری‌اش می‌رود، بنابراین ترس از بازگشت بیماری نیز در معنای آن است...».

نووی در المجموع (۶/ ۲۶۱) می‌گوید:

مریضی که به سبب یک بیماری که امید شفایش هست توانایی روزه را ندارد، روزه گرفتن برایش لازم نیست... و این در صورتی است که به سبب روزه دچار مشقتی آشکار شود. شرط نیست که به حالتی برسد که توانایی روزه را نداشته باشد، بلکه اصحاب ما گفته‌اند: شرط اباحه‌ی روزه نگرفتن این است که به سبب روزه دچار مشقتی طاقت‌فرسا شود. (منظور مشقتی است که تحملش سخت باشد نه غیر ممکن).

برخی از علما نیز بر این رای هستند که روزه نگرفتن برای هر بیماری جایز است اگر چه به سبب روزه دچار مشقت نشود.

اما این قولی است شاذ که جمهور علما آن را رد کرده‌اند.

نووی می‌گوید:

اما بیماری آسانی که به مشقت آشکار منجر نمی‌شود روزه نگرفتن به سبب آن بی‌هیچ اختلافی نزد ما جایز نیست المجموع (۶/ ۲۶۱).

شیخ ابن عثیمین می‌گوید:

بیماری که از روزه متاثر نمی‌شود (دچار مشقت نمی‌شود) مانند سرماخوردگی ساده یا سردرد خفیف و دندان درد و مانند آن، برای اینگونه موارد حلال نیست که روزه نگیرد، اگر چه برخی از علما گفته‌اند با استناد به آیه‌ی وَمَن كَانَ مَرِيضًا حلال است که روزه نگیرد. اما می‌گوییم: این حکم به یک علت مربوط است و آن این است که روزه نگرفتن برایش آسانتر باشد، اما آنکه از روزه متاثر نمی‌شود افطار برایش جایز نیست و واجب است که روزه را ادا کند» الشرح الممتع (۶/ ۳۵۲).